ГОД ВЫДАНЬНЯ I.
Падпіска на 1 м-ц: з перасыл. 15 р. без перас. 12 р.
АБВЕСТКІ: на 4-й страніцы прымаюцца ва усіх мовах па звычайным цэнам.
Газэта выходзіць штодня, апроч дзен пасьлясьвяточных.
Рэдакцыя і Кантора: Менск, Міцкевічава вул., Беларускі Дом (б. Юбілейны).
Рэдактар прымае ад 12—1 гадз. Кантора адчынена ад 9 да 2 гад. і ад 5 да 7 гад.
Рукапісы павінны быць чытэльна напісаны.
Аплата прынятых рукапісау залежыць ад рэдакцыі.
Рукапісы назад не выдаюцца.
ЦАНА 1 МАРК.

БЕЛАРУСЬ

ШТАДЗЕННАЯ ПОЛІТЫЧНА-ЭКОНАМІЧКАЯ І ЛІТЭРАТУРНАЯ ГАЗЭТА.

№ 23 (50). Менск, Субота 15 лістапада 1919 г. № 23 (50).

Беларуская Вайсковая Камисія.

Пропануецца усім **падпрапаршчыкам і унцер-афіцэрам**—беларусам зарэгістравацца у Бюро по рэгістрацыі афіцэрау, военных чыноунікау, сясьцер міласэрдзія і дактароу у будынку „Эуропа" № 77.

Рэгістрацыя адбываецца ад 10—2 гад.

Член Беларускай Вайсковай Камісіі **А. Якубецкі.**

БЕЛАРУСКІ НАРОДЗЕ!

Шмат вякоу гібеу Ты у чужацкай няволі, шмат крыуды і зьдзеку перанес Ты, многапакутны народ. Чужынцы правілі на тваей зямлі, а Ты, гаспадар нашай Бацькаушчыны, быу парабкам.

Чыя нага не таптала Тваіх ніва у, чыя рука не руйнавала Тваіх хат! А Ты моучкі зносіу крыуды, цярпліва чакау лепшых дзен.

Лепшые дні пачаліся: наш прыяцель—Начальнік Польскай Рэспублікі — Язэп Пілсудскі — дау згоду прадстауніком Тваім, каторые у імяньні Тваім, Беларускі Народзе, працуюць па супольную нашу карысьць—згоду на фармаваньне аружнай сілы —беларускага народнага войска.

З вялікай радасьцю пасылаем Вам, браты, аб гэтым вестку.

Мы калісьці былі слауным народам. Мелі сваю слауную Дзяржаву, — Гаспадарство. Увесь сьвет аб нас ведау! Нашые землі былі вольнымі і незалежнымі. Мы былі гаспадарамі на сваей зямлі.

Волю, свабоду, незалежнасць і непадзельнасць нашай Бацькаушчыны - Беларусі мы можам зрабіць сягоньня—аружнай сілай нашых сыноу, нашых братоу, любячых сваю родную зямельку.

Ворагі нашы бальшавікі—маскоуцы і маскоускіе гэнэралы—Дэнікіны націскаюць на нашую зямельку: яны хочуць завясьці у нашым краі свае маскоускіе парадкі.

Бойцеся, браты-беларусы, гэтых парадкау!

Зьдзек і няволю прынясуць яны нам.

Толькі тады, калі мы самі парупімся аб сваей долі, толькі тады, калі з аружжам у руках мы абаронім сваю Бацькаушчыну ад чужынцау, тады толькі мы можам пабудаваць свае лепшае сьветлае жыцьце.

Нашые месты Магілеу, Вітабск і Смаленск да гэтага часу знаходзяцца у чужацкай няволі.

Трэба вызваліць іх!

Трэба выгнаць нашых заклятых ворагау з нашай зямлі!

Нашая Маці-Беларусь павінна быць Вольнай, Непадзельнай і Незалежнай! Браты Беларусы! Хто можа з вас трымаць стрэльбу у руках—станавецеся у рады нашага Беларускага Народнага Войска для абароны нашай Бацькаушчыны!

Маладзеж — наша краса і надзея!

Завем цябе у беларускае войско!

Бацькаушчына наша заве сваіх верных сыноу!

Беларуская Вайсковая Камісія.

Вільня, 9-га лістапада 1919 г.

Моладзь ідзе!

Успамінаюцца страшэнна цяжкіе варункі працы на беларускай вызваленчай ніве у часе панаваньня у нашым краю расійска-царскага самауласьця.

Не гаворачы ужо аб гэтым панаваньні да 1905 г., але навет і пасьля рэволюцыі тэтага году зьдзек вісеу над усім чыста, што сьветлае, вольнае, беларускае і душылося кожнае праяуленьне беларускай нацыянальнай самабытнасьці.

Помніцца, калі у рэдакцыю, у тым часе адзінай беларускай часопісі „Наша ніва", урываліся жандармы і „ахраннікі", зьдзекаваліся над людзьмі, працуючымі там, забіралі рукапісы, і урэшце цягнулі у вастрог у лічым нявіноуных людзей.

І гэтые людзі мучыліся, працавалі, аддвалі усе свае найлепшае здароуе, жыцьце за беларускае вольнае слово, за беларускую сьвятую справу.

Жылі—як і дзе папала у падвалах, халодные і галодные, нажывалі сабе сухоты і іншые галодные-халодные хваробы, і да самае сьмерці не складалі аружжа барацьбы за беларускую незалежнасьць.

Жылі і умiралі на стражы беларушчыны. Памер М. Багдановіч, Цетка, Іван Луцкевіч і шмат інш. Памерлі яны палаючы да апошніх скону хвалін вялікай сьвятой ідэяй.

І вось праца гэтых людзей, праца у страшэнна пякельных варунках, калі кожнае жывое беларускае слово расійскі урад лічыу праступ-ствам, так што навет начальнікі „вучэбных" вокругау рассылалі цыркуляры, каб бараніць Божа народные настаунікі ня чыталі беларускай газэты „Наша Ніва",—гэта праца лепшых беларускіх людзей над падняцьцем сваё роднае культуры ня была дарэмнай.

Калі параунаць часы беларускага нацыянальнага руху у перыодзе 1905—1917 гадоу і часы пасьля расійскай рэволюцыі 1917 году, дык гэта адно да другога не падобна, як зямля да неба.

Але гэта адначасьне паказвае, як інутае здаровае зерне дарма не прападае.

Тое, што рабілося у нас адкрыта у годы да рэволюцыі 1917 году, вылілося шырокай хваляй пасьля гэтые рывалюцыі.

Сягоньня кожны, каму не атуманіла расійская і польская рэакцыя мазгоу, адчуе і разумее, які шырокі размах прыняла наша справа над адбудаваньнем сваей незалежнай Бацькаушчыны!

Цяпер, браты, ідуць сыны беларускіх мужыкоу, ідзе наша беларуская моладзь!

Сягоньня у нас творыцца армія, творыцца рукамі гэтай самай гарачай беларускай моладзі, ствараюцца на гарадох, мястэчках і вёсках беларускае нацыянальные камітэты, усе рукамі тоей жа самай беларускай моладзі; нацыянальнае беларускае жыцьце пачынае кіпець, палаць праудзівым, вечным і жыватворным полымем.

Мы жывем і будзем жыць, бо з намі і беларуская вёска.

Тут навет, скажу для прыкладу, недалека ад Менску, у вёсцы Блонь, которая калісь належала да двара вядомага расійскага эсэра п. Бонч-Асмалоускага, сяляне-беларусы не забылі усяго свайго роднага. У іх цяпер наладжаны беларускі-прасьветны гурток, які працуе пад усьведамленьнем сваіх аднасельцау, наладжвае беларускіе прадстауленьні і г. п. Ды і сотні такіх прыкладау паказаць, як гэта моладзь пачынае сама па сабе, не раз абмацкам на цянькі будаваць свае роднае, сьветлае, народнае жыцьце.

Але што цікавейшае: перада мной ляжыць беларуская часопісь „Наша Каліна". Выдана яна Слуцку! Слуцак—паветовы гарадок—куды яму, здавалася-бы лезьці у людзі ды яшчэ з сваей гэтай! Аднак палез. Беларуская душа, як бачым,—жывуча, творчая як яе не заганяй у казіны рог, а яна збудзіцца і затрапечацца. Мала таго: гэта часопісь зьяуляецца органам беларускай нацыянальнай злучнасьці „Кветка Папарацi", которая свою чыннасьць пашырала на увесь Слуцкі павет і навет далей, за яго межы.

Гэта папраудзе, як і у песьні сьпяваецца:

„А у Слуцку на рыначку сталася праява!"

Так, сябры, гэта вялікая праява! Адбудаваньне незалежнасьці Беларускай Дзяржавы бярэ у свае рукі наша моладзь.

Чэсьць і слава табе, беларуская моладзь, паустаючая з пад беларускай саломенай стрэхі!

Ты сама сваімі рукамі адбудуеш сабе і сваім патомкам лепшую і сьвятлейшую будучыну.

На бок з дарогі, панове і гаспада з Захаду і Усходу!

Беларуская моладзь ідзе!

К—а.

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

Паведамленьне Літоускага штабу.

КОУНА, 8—XI. На бальшавіцкім фронце у районе Дзьвіны розыскі разведчыкау. Удоуж чыгункі Радзівілішкі—Шаулі—Можэйкі бэрмонтауцы разьбіваюць усіляную чыннасьць. У районе Зымэля літоускае войска, разьбіушы працуніка, захапіло шмат усеякай маетнасьці.

На Літве.

КОУНА, 12—XI. Літоускае войско заняло Ро іены. З месцау, дзе знаходзяцца немцы, прыступляна к рэквізыцыі коняу й жывелы. За рэквізаванае немцы нічога ня плацяць;

Англія ня будзе болей памагаць Дэнікіну.

ЛЬОНДАН, 13—XI. Льорд Чэрчыль у парлямэнцкай камісіі заявіу, што Дэнікін болей не атрымае ні якой падмогі ад Англіі. Чэрчыль прызнау, што на Украіне выбухнуло паустаньне проці Дэнікіна.

На Украіне.

ЛЬВОУ, 13—XI. Ангельскі гэнэрал Клярк заявіу, што Петлюра-адзін гаспадар на Украіне, дзеле тагэ, што украінскі народ не падчыніцца Дэнікіну і рэакцыянерам, каторые яго акружаюць.

Аутаномія Дону, Кубані і Церака.

ЛЬОНДАН, 13—XI. З Кіева паведамляюць, што „пауднева-расійская" конфэрэнцыя прыступіла к апрацаваньню аутаноміі Дона, Кубані і Церака.

Рада Беларускай Народнай Рэспублікі.

ДЭКЛЯРАЦЫЯ

фракцыі Бел. Соц.-Рэв., чытанная на урочыстым-сходзе Рады ад 12 лістапада членам фракцыі, Палутай Бадуновай.

Фракцыя Белар. Соц.-Рэв. горача вітае пачатак працы Рады Беларускай Народнай Рэспублікі і жадае, каб праца гэта была карыснай для беларускага працоунага народу.

Фракцыя Бел. Соц.-Рэв. будзе дабівацца у Радзе Рэспублікі, каб Рада Рэспублікі стала на грунт поунай незалежнасьці і непадзельнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі, ведаючы, што толькі поуная незалежнасьць дзяржаунага жыцьця беларускага народу дасьць нашай маладой дзяржаве застанавіць усе тые шкодные для Беларусі уплывы з розных бакоу, якіе мы бачым да гэтага часу.

Толькі поуная незалежнасьць дасьць беларускаму народу сілу нацыяльна з'еднацца і парауняцца з іншымі народамі, як культурна, так і эканамічна.

Фракцыя Бел. Соц.-Рэв. будзе дабівацца спыненьня таго страшнага тэрора, які робіцца польскай эндэцыяй на Беларусі.

Фракцыя протэстуе проціу масавых арыштау соцыялістау беларускіх і соцыялістау іншых нацыяу.

Страшны льос беларускага сялянства, стогнушчага пад гнетам польскай жандармэры, выклікае у фракцыі вялікае нездаваленьне і рашучы пратэст проціу гэтага гвалту над беларускім працоуным народам.

Уся старонка наша стогне ад разрухі, уціску і зьдзеку.

Фракцыя Бел. Сац.-Рэв. гэта падкрэслівае перад дэмократыей польскай і дэмократыей усяго сьвету і пакладае надзею, што усесьветная дэмократыя зьверне увагу на мукі беларускага народу і разам з намі выступіць на яго абарону.

Апавяшчаючы барацьбу польскай эндэцыі, патаптаушай правы вольнага Беларускага Народу, фракцыя рашуча заяуляе, што будзе вясьці актыуную барацьбу і з другой імпэрыялістычнай маскоуска—Дэнікінскай сілай, якая ідзе з усходу.

Фракцыя Бел. Сац.-Рэв. будзе адстайваць у Радзе Рэспублікі перадачу зямлі *бяз выкупу* працоунаму народу, 8-мі гадзінны працоуны дзень, свабоду сувязей, сходау, поунай легалізацыі усіх політычных партыяу і наагул усе правы і свабоды працоунага народу.

Так сама фракцыя будзе вясьці барацьбу за поуную нацыянальную аутаномію усіх нацыяу, якіе жывуць на Беларусі.

У гэты час, час вялікі і сьвяты, калі беларускі дзяржауны орган, Рада Бел. Нар. Рэспублікі приступае да свае дзяржаунае працы, фракцыя Бел. Соц.-Рэв. кліча усіх верных сыноу беларускага працоунага народу да згоднай энэргічнай працы на карысьць Бацькаушчыны.

Хай жыве працоуны беларускі народ!

Хай жывуць нашы браты соцыялісты, каторые мучацца па маскоускіх і польскіх турмах за правы нашага народу!

Хай жыве Незалежная і Непадзельная Беларуская Народная Рэспубліка і яе Дзяржауны Орган Рада Беларускай Народнай Рэспублікі!

Політычные весткі.

Расійскіе імпэрыялісты клапочуць аб Беларусі.

Расійскае нацыянальнае прадстауніцтво у Парыжы, на чале з князем Львовым і Маклаковым, падалі мірнай конфэрэнцыі у Парыжу протэст проці кіраваньня польскага ураду анэксыі Беларусі, а такжа проці ідучай цяпер польоні-затарскай політыкі на Беларусі.

Палажэньне у Нямеччыне.

Міністар абароны сказау у Хэмніцу прамову, у якой заявіу, што у Бэрліне цяпер знайходзіцца 160 тысяч безработных. Нам грозіць вялікая небяспека па поваду падгатаулянай забастоукі.

Па поваду гаспадарскага палажэньня, Носке заявіу, што антанта у апошняй ноце трэбуе ад Нямеччыны 409,009 тонн докау і караблеу. Гэта давядзе да таго, што Нямеччына у будучым змушана будзе пасылаць свае караблі для рэмонту у заграничные докі і мільоны немцау павінны будуць шукаць работы за граніцай.

Цяжкая зіма.

„Дайлі Майль" адзначае, што усяму сьвету прадстаіць вельмі цяжкая зіма. Усе даражэіць. Ангельскіе банкі павялічылі свой дысконт ад 5/4 да 6% г. з. што трэба павялічаць плату, каб можна было даражэй плаціць за тавары. Адначасьне чуецца цяпер усюды брак вугальляу. У Францыі уже зачыніліся некалькі фабрык. У Амэрыцы дзеля вугальляу дойдзе да вострай барацьбы між спэкулянтамі і патрабіцелямі.

У Польшчы.

Дзяржауны шэф аб політычным становішчы Польшчы.

„Газэта Варшавска", піша, што на конфэрэнцыі членау ваенных камісыі і камісыі заграничныя справы, якая адбылася у Бэльвэдэры, дзяржауны шэф выказауся аб тым, што справа Польшчы стаіць цяпер шмат лепей, як год таму назад.

„Год таму назад усе ворагі Польшчы былі лепей забяспечаны ваенными прыпасамі. Цяпер Польшча стаіць вышэй ад іх. Становішчо арміі так-сама палепшылося, і замест арміі ахвотнікау, есьць цяпер змобілізованые салдаты. Гэта мае свой уплыу на салдата. Фактарамі, якіе паднялі маральны дух салдатау былі: зьезд сойму, перамогі на поле бітвы і аграрная рэформа".

Далей шэф дзяржавы гаварыу аб фінансавым і эканамічным становішчы.

Што тычыцца усходніх пытаньняу, п. Пілсудзкі так казау:

„Усходние пытаньні яшчэ не разрэшаны, бо калі гаворыць аб усходзе, прыходзіцца гаварыць аб Расіі. З Расіей пакуль што немажна рабіць ніякую умову, бо усе „элементы, маючые там уплыу, не адпавядальные".

Потым ен гаварыу аб мэтах вайны, канчаючы сваю прамову вось як:

„Міра зробіць мы яшчэ ня можам, бо няма гарантыі аб пэунасьці гэтага міру, а стан няпэунасьці ня лепей стану вайны."

На Украіне.

Амэрыка дае субсыдыю Украіне.

Украінская місыя у Парыжы адтрымала пацьтвярджэньне, што амэрыканскі урад адпусьціу Украіне пазыку у 13 мільонау дольлярау па 5 працэнтау.

Становішчо на Украіне.

Кіеуская газэта „Об'единение" паведамляе: бальшавікі апэрыруюць у трох напрамках: к Житоміру, па лініі Сарны-Кіеу і у напрамку Алеуска. Савецкіе атрады, якіе опэрыруюць у гэтых ваколіцах, адрэзаны ад сваіх галоуных сіл. Бальшавікі, у зьвязі з наступам палякау, ня могуць выкарыстаць чыгункі Карасьцель-Мазыр-Гомель, дзе таксама зьнішчаны усе масты.

У Латвіі.

Наступленьне латышоу.

Латыская армія каля Рыгі прабілася у тыл нямецкай арміі і адрэзала ей шляхі на Мітаву. На лініі чыгункі Прайсбург—Мітава латышы пасьле крывавых бітвау разьбілі нямецкіе атрады.

Барацьба с бальшавікамі.

Расходы Англіі па змаганьню з бальшавікамі.

Расходы Англіі па утрыманьню проці—бальшавіцкіх арміяу ад часу падпісаньня пераміръя па 31 кастрычніка г. г. налічываецца 79,830,000 фунтау стэрлінгау. Апрача таго Англія павінна даць дэнікінцам амуніцыі на 15 мільёнау фунт. стэрл.

Саюз народау.

Як паведамляе „Journal de Geneve", будучая організацыя саюзу народау будзе мець такі від: Галоуным сэкратарам будзе Эрык Друммо. Сэкратарыят будзе мець Міжнародны характар гэтага часу. Члены яго будуць выбірацца самім саюзам, г. з. яны будуць чыноунікамі саюзу, а не прадстаунікамі той або іншай дзяржавы.

Сэкратарыят будзе зложаны з 10 сэкцыяу. Тры сэкцыі будуць кіраваць справамі, даручанымі міжнароднай конфэрэнцыяй. Адна з іх пад старшынством прадстауніка Амэрыкі будзе кіраваць нямецкімі кольоніямі, другая, пад кіраунцтвам старшыні Норвэгіі, займецца адміністратыунай працай у басэйне Сары, Данцыга, Фіуме і Фракіі.

Гаспадарчая сэкцыя, з каторай будзе злучана і Фінансавая Камісыя, пад старшынствам ангельца займецца усесьветнай індустрыяй, праблемай вексальнага курсу і стварэньнем міжнароднай валюты.

Транспортная сэкцыя пад кіраунцтвам Італьянца пачне організаваць міжнародны транспарт на сушы і на моры—па згодзе з гаспадарчай сэкцыей.

На чале політычнай сэкцыі будзе стаяць француз. Гэта сэкцыя будзе разьбіраць політычные пытаньні, прапанованые саюзу і нарыхтуе іх к разрашэньню і выпауненьню.

Інформацыйная сэкцыя пад кіраунцтвам француза будзе зьвязываць усе аддзельные дзяржавы, якіе уходзяць у саюз і будуць злучаны з усімі тэлеграфнымі агенцтвамі.

Юрыдычная сэкцыя пад кіраунцтвам голяндца будзе апрацовываць пададзеные саюзам народау пытаньні юрыдычнага характару.

Стары Замак у Менску.

(Канец).

Ад канца XVII сталецьця Стары Замак у Менску зусім страціу азнаку абароннага месца і астауся толькі вялікім будынкам, дзе памяшчаліся усялякіе каралеускіе юрыздыкі. Пусты пляц сярод валау і часткі пляцоу за валамі былі у валаданьні старасты, які раздавау пляцы мяшчанам пад агароды, альбо пад будову хат. У люстрацыі, зробленай праз пана Савіцкага, скарбовага урадніка Вялікага Княства Літоускага у 1783 гаду знаходзім вось які опіс будынкау на Замку Менскім: „Са Старога Рынку праз Замковы мост, блізка зямлі, гэта значыць, вызка ляжачы, уваймоушы у Замак, пляц вялікі, пустуючы, па левую руку, дзе быу будынак вялікі дзеравяны, а у ім былі па абодвум старонам Судовые Пакоі, каторы то будынак праз пажар у 1778 гаду паустаны in funditus (да шчэнту) згарэу. Тутака, бліжэй ад уваходу на Замак, на Пацвальлю пад гэтым быушым будынкам два склепы мураваные, апаушые па раз мінуушым пажары, без направы астаушые. Пры іх трэйці склеп коштам цэлага Ваяводзтва, а па просьбе онага-ж стараньнем Яго Вяльможнасьці Пана Хфелікса Піотуха-Кубліцкага, прошлага Рэгента Гродзкага Менскага Ваяводзтва ест асноваты, для зложэньня Архіву Гродзкага Менскага Ваеводзтва вымураваны; вокны з кратамі і над дзьвярыма крата жалезная, дзьверы на крукі і замочкі устроены; склеп гэты пакрыты драніцамі. Далей, проста прайшоушы, на гэтым жа Замку дворак за пазваленьнем старастаўым коштам Яго Вяльможнасьцяу Паноу Антона, Мечнага Рэчыцкага павету, і Хфелікса, быушага Рэгента Гродзкага Менскага Ваеводзтва, Кубліцкіх-Піотухау*) збудаваны, да катарага, уваходзячы праз вароты, дзядзінчык агароджаны, а на ім будынак памешканны. Там жа на Замку Юрыздыка Мэтрапалітанская ест памешчана, гэта значыць Уніяцкая царква, Плебанія з рожнымі забудовамі". Апрача гэтага на замку былі: 13 дамоу, належачых да хрысьціян, 28 да жыдоу і 22 агароды.

Гэтакім быу Стары Замак у Менску у апошніх гадох Польскае Рэчыпаспалітай. Прауду сказаць, ня быу ен такім пышным, ані такім, якім поэтычна малюе яго Сыракомля у сваім апісаньні: „пышна узносячым сваю галаву над дзеравяным, ня густа забудованым местам, з пасярод каторага дзе-не-дзе бялеюць муры камяніц, маестатычна падносяцца зяленые бакшты грэчаскіх царквау і выстрэліваюць готыцкіе бакшты каталіцкіх сьвятынь". На жаль, частые наезды ворагау, пажары і хатні недахват распарадку давялі горад да упадку.

Чаго не здолелі дакацаць у нішчэньні памятак старасьвеччыны пажары, дык даканалі гэтага новые гаспадары—расейцы, каторые у помач пажарам ніштожылі сыстэматычна усе, што толькі, паводлуг іх пагляду і думак, магло прыпамінаць польскіе часы. Перш-на-перш валы навакол Замку былі зроуняны й аддадзены пад забудовы. Мэтрапалітанская Уніяцкая царква была продана з вызначаных публічных таргоу Лютэранскаму Таварыству.

Любоу да грабяжау і асабістай карысьці тагочасных расейскіх чыноунікоу пагражала цэласьці і істнаваньню гістарычных памятнікау будавецтва, якіе раней належалі да Польскага Ураду. Гэткая доля ня мінула і часьці Каралеускага Менскага Замку: была яна разам з мураваным домам аддадзена за невядомые заслугі Івану Малафеяву, ассэсару Гражданскай Палаты. Малафеяу перапрадау сваю маентнасьць на Замку у 1799 гаду Ягору Чолгокову, саветніку ураду Менскага Намесьніцтва. Акт прадажы паказывае: дом у два паверхі, першы паверх (партэр) мураваны, а другі дзеравяны; у каторых некаліс былі польскія Урады, даравааны Малафеяву праз шляхту (?) і пляц быушы старасьцінскі, а цяпер меські (! каторы ен сабе, праўдападобна, прысвоіу), прадады Чолгокову. Гэтак рабіліся у нас прадажы і перапра-

*) У двары Кубліцкіх-Піотухау перш месьцілася Менская Гродзкая Канцэлярыя, а затым Менская Магдэбургія.

Беларусь і Украіна.

Формаваньне нацыянальнага беларускага войска на Украіне.

Як нас паведамляюць з урадовых беларускіх сфэр, на Украіне нядауна пачалося формаваньне нацыянальнага беларускага войска. Украінская дырэкторыя і урад зацьвярдзілі вось якія умовы, подлуг якіх адбываецца формаваньне:

1) Урад Украінскай Народнай Рэспублікі прыступае да формаваньня беларускіх нацыянальных войск на Украіне.

2) Вайсковые часьці складаюцца з уражэнцау Беларусі, якіе захочуць пайсьці у беларускае нацыянальнае войско.

3) Старшыня вайсковых беларускіх часьцяу і усе вышэйшые урадніки назначаюцца па згодзе з прадстаунікамі Беларускага пасольства.

4) Беларускіе вайсковые часьці карыстаюць усімі коштамі нарауне з украінскай арміяй.

5) Члены беларускага пасольства, а так-сама поунамоцные ад пасольства прадстаунікі маюць право прымаць удзел як у культурным, так-сама і унутраным жыцьці войска.

6) Дзеля зьвязку з украінскай вайскавай уладай зацьвярджаецца вайсковы прадстаунік ад пасольства, праз якога павінны вясьціся усе зносіны беларускіх вайсковых часьцяу з украінскай вайсковай уладай.

7) Посьле аканчаньня фармаваньня, па заяве беларускага ураду або яго прадстаунікоу, беларускае нацыянальнае войско неадкладна вывозіцца на Бацькаушчыну.

8) У час формаваньня і да адпраукі на Бацькаушчыну, беларускіе нацыянальные часьці выпауняюць звычайные абавязкі гарнізоннай службы.

9) На іншые патрэбы, апрача гарнізоннай службы, могуць ужываяцца пасьля пісьменай згоды ад пасла Беларускай Народнай Рэспублікі і ня могуць пасылацца на фронт.

10) Беларускіе часьці маюць свой нацыянальны мундзір.

11) Па магчымасьці беларускіе часьці закладаюць свае інтэнданцтво.

Формаваньне даручано палкоуніку гэнэральнага штабу Бярозічу.

З перагаворау Беларускага Ураду з Украінай аб тавараабмену.

Украіна запрапанавала Беларусі свае тавары: 1) цукру — 50.000 пудоу, 2) пшаніцы — 200,000 пуд., 3) тутуну легкага — 300,000 пуд., 4) махоркі—500,000 пуд., 5) алею—20,000 пуд., 6) жывелы: коней—50,000 шт., рагатай скаціны—80.000 шт., авец тонкашэрстных — 25,000 шт., сьвіней—20,000 шт. Замест чаго чакаюць у абмен з Беларусі гэтакіе тавары:

1) Розные дрэуляные матэрыялы для будауніцтва і інш., 2) льон, пенька і суконная мануфактура, 3) скурные тавары і мыло, 4) хмель, яблыкі, грыбы і інш. гаспадарскіе прадукты, 5) вырабы ад сухой перагонкі дрэва: дрэуляны спірт, тарпатына, дзегаць, нафталін і інш., 6) вырабы ад дрэулянай масы: цылюльеза, картон, тоустая папера і папяровые ткані, 7) прадукты сынтэзу, органічных матэрыялау, лекарскіе, фарбовачные, узрыучатые рэчы і іншые прэпараты органічнай тэхнальогіі, 8) Запалкі, фанеру і паркет, 9) вырабы мінэральнай тэхнальогіі: шкло, цэмэнт, супарфосфат і інш,

Трэба вучыцца чытаць і пісаць.

Бадай што няма цяпер на Беларусі нікога, хто-б не разумеу ці, прынамсі, не адчувау патрэбнасьці умець чытаць і пісаць пабеларуску. Тым часам, агромністая большасьць насяленьня ня умее ні чытаць, ні пісаць. І мала таго, навет тые, хто мог-бы навучыцца беларускай грамаце сам, бяз чужой, пабочнай дапамогі,—навет тые чамусь лічаць, што пабеларуску вучыцца ня трэба. Ім здаецца, што раз кніжка напісана пабеларуску, то яе кожны прэчытае і зразумее, без папярэдняй падгатоукі; яны думаюць, што кожны граматны, напрыклад, парасійску, можа добра напісаць і пабеларуску.

Нам добра памятна адно здарэньне, як быушы „председатель Губернской Земской Управы“ павучау сялян, каторым трэба было

Это очень просто!

Кто з вас граматны? Ну, вот садитесь и пишите. Это очень просто,—казау выхаванец расійскай культуры, напісаць просьбу пабеларуску.

— Як-жа я буду пісаць, калі я пасвоему ня вучыуся? дзівіуся селянін.

— Это-ж очень просто. Садитесь і пишице, как у вас говорят, попросту,—вучыу культурны парасійску земец.

— А няхай пан сам напіша,—параіу хтось з сялян.

— Зачем-же?—Спалохауся прадсядацель.—Вы-ж ведь белорусы? Ну, вот садитесь и пишите...

І гэта такіе рэчы выробляу чалавек, каторы напэуне лічыць сябе высока адукованым, культурным і т. д. Што-ж сказаць аб ім? Трэба сказаць, што гэта чалавек *расійскай культуры*. Ухавай нас, Божа, ад гэтакай культуры.

Трэба вучыцца, як найхутчэй вучыцца! Мы маем надзею, што Беларускае насяленьне праз колькі дзесяткау гадоу будзе сапрауды адукованае, з беларускай асьветай і прынамсі навучанае чытаць і пісаць пабеларуску.

Але і цяпер людзі, граматные пабеларуску, патрэбны на гвалт.

Ужо і цяпер трэба умець чытаць, напісаць просьбу, заяву ці скаргу пабеларуску. А зрабіць гэтага няма каму, бо няма граматных людзей. Нас ніхто ня вучыу, да гэтага часу ніводная школа не выкладала беларускай граматы, беларускай асьветы. На беларускае друкованае слово, ня то што сяляне, а навет мясцовая інтэлігэнцыя глядзіць не рауную, як на кітайскую грамату. А тым часам, граматны пабеларуску чалавек, умеючы толькі пісаць і чытаць, мог-бы дакладней пазнаеміцца з тымі справамі, што дзеюцца навокала, і не пазірау-бы на беларускі рух, як певень у люстэрку. Ня будзем ужо казаць пра тое, што на кожным кроку, чалавек граматны перавышае чалавека няпісьменнага, хоцьбы той быу найразумнейшы й найлепшы.

Што-ж рабіць?

Калі хто чаго ня умее, то павінен навучыцца. Магчыма, што старые людзі гэтага ужо ня зрабяць, але моладзь зараз-жа мусіць прыступіць да навукі чытаньня і пісаньня пабеларуску. Не павінна быць ніводнога гуртка моладзі, каторы бы не наладзіу курсау чытаньня і пісаньня. Трэба запісаць тых, хто хоча быць граматным пабеларуску, потым знайці адпаведнага лектара ды вучыцца.

Калі сапрауды шчыра і энэргічна узяцца за гэтую справу, то можна напэуна сказаць, што праз год мы ня будзем мець ніводнага хлопца, ніводнай дзяучыны ня умеючых чытаць ці пісаць пабеларуску.

Вельмі доуга жылі мы у цемнаце не па нашай, разумеецца, прычыне. Час ужо сарваць тую заслону, што закрывала сьвятло перад нашымі вачыма. Адкладаць ня можна! На працягу гэтай зімы павінна уся беларуская моладзь, а так сама усе беларускае настауніцтво навучыцца чытаць і пісаць пабеларуску.

Час не чакае. Трэба быць заусюды гатовымі, бо ніхто ня ведае калі паустане адроджаная Беларусь і павалае усіх нас да адпавядальнасьці. Будзьма гатовымі, каб не сказала нам Маці нашая: „Ідзеце ад мяне прэч! Вы адступіліся ад мяне, калі я была у занядбаньні, а цяпер выракаюся ад вас я, калі паустала у славе і сіле!“

Гатуймася! Будзем вучыцца!

Я. Ксяневіч.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

У учарашнім 22 (49) нумары „Беларусі“ па недагляду друкарні пераблутаны страніцы. Трэба чытаць у такім парадку: 1, 3. 2, 4-я страніца.

Студэнты беларусы. У Менску залажылася „Усебеларуская Грамада студэнтау“, якая сваімі найважнейшымі заданьнямі ставіць—згуртаваць усе маладые сілы студэнтау беларусау і даць той кадр сьвядомай беларускай інтэлігэнцыі, які патрэбен пры адбудаваньні Бацькаушчыны.

Стюарт Самуэль, старшыня ангельскай камісыі па абсьледаваньню польска-жыдоускіх адносін, у хуткім ч се прыбудзе у Менск. Мясцовае жыдоускае грамадзянство гатуе яму урачыстае спатканьне і мае падаць Самуэлю мэморандум аб становішчы жыдоу у Менску.

Прадстаунікі амэрыканскага т-ва якіе прыехалі гэтымі днямі у Менск перадалі мясцовым організацыям 100,000 рублеу на уладжэньне майстэрняу. Грошы гэтые спачатку меліся перадаць мясцовай жыдоускай абшчыне, але з прычын паступіушых заявау аб яе недэмократычнасьці, грошы былі перададзены прауленьню б. рабочага кооператыву з тым, каб асобая камісыя, у каторую уходзяць так-сама прадстаунікі цэнтральнага бюро прафэсыяльных саюзау, кіравала раздяленьнем грошай па патрэбным назначэньням.

дажы праз нашых няпрошаных апякуноу расейцау.

Дом Чолгокова дайшоу да нашых часоу бяз перамены і знаходзіцца на Стара-Мясьніцкай вуліцы № 16, а належыць цяпер да Ісаака Міньковскага. Уладыслау Сыракомля паказывае на дом Чолгокова, як на кордэгарду (варту) Старага Замку, на мейсцо, дзе быу разстрэлены праз Масальскіх вялікі забіяка і гвалтоунік, трыбунальскі дэпутат Міхал Валадковіч, прыяцель Радзівіла „Пане Каханку.“ Валадковіча апісау у сваім апавяданьні, вельмі ідылічна, польскі пісьменнік Генрык Ржэвускі. На чым апірауся Сыракомля, пішучы гэта, ці на традыцыі, ці на уласных дасьледах—гэтага ня ведаем. Аднака сумляваемся, ці месцо кары было у доме Чолгокова; скарэй за усё кара на сьмерць Валадковіча адбылася у кордэгарды на Ратушу, які знаходзіуся на Высокім Рынку. Бязспрэчна аднака, дом Чолгокова у той час ужо істнавау: ня трудна нават зауважыць падобнасьць паміж гэтым домам а опісам склепу для схову кніг Гродзкіх, коштам цэлага Ваеводзтва збудаванага. Вышэйшая часьць гэтага дому дзеравяная, пэуне дабудована пазьней, але у кожным разе за польскіх часоу. Дом гэты дзіуным здарэньнем пратрывау без вялікіх зьмен каля двухсот гадоу, што выключна трэба прыпісаць палажэньню яго сярод агародау. У сучасны момант няма ужо агародау, рауно як і варот для уезда, аб чым толькі захавалася традыцыя у мясцовых жыхароу, якіе трохі ведаюць аб мінулым і апавядаюць аб ім. Шкода была-бы вялізарная, каліб гэты найстарэйшы дом на Старым Менскім Замку, можа адзіны сьведка іншых лепшых часоу і іншых людзей, дайшоу да загубы!

Вось, як бачым з усяго вышэйсказанага, Замак у Менску і месцо, дзе ен стаяу, маюць свае слаунае гістарычнае прошлае з-прад тысячы лет; прычым, дагістарычны час істнаваньня у гэтым месцы людзкіх сяліб будзе яшчэ даунейшым. Калі, на жаль, ня многа асталося навочных сьведкау-памятак прошлага, дык з вялікай праудападобнасьцю допусьціць можна істнаваньне скрытых у Замковай гары археальогічных скарбау. Тутэйшы археальог, нябошчык Г. Татур, зьвяртау увагу на некаторые рэчы, якіе знайшлі на месцы быушага Старога Замку: у 1845 гаду выкапалі частку металічнай групы, якая выяуляла з сябе Фаустулюса—рымскага пастуха і пры ім ваучыху. Дзіуным здарэньнем нехапаючая часьць гэтае групы—падстаука з вау ыхай і правай рукою Фаустулюса, была знойдзена у льохах пад Замковай гарой у Вільні! Аглядау гэтую групу польскі гісторык Тодар Нарбут, і была гэтая група у Віленскім Музеі. 1887 гаду і у 1890, у часе земляных работ на Старым Замку знойдзены былі дзьве статуэткі з бронзы, опіс каторых дакладна дае Г. Татур у свайей кніжцы: „Очеркъ археологическихъ памятниковъ Минской губ.“ Минскъ 1892 г. Адам Кіркор у сваей працы: „Przechadzki po Wilnie“ адзначае, што у Віленскім Музею пераховываюцца дзьве каменные кулі, знойдзеные на месцы быушага Старага Замку у Менску; абхват адной кулі—чатыры аршыны, а другой два з палавінай. Кулі гэткіе ужываліся для кіданьня з гары Замку на аблегаючых ворагау.

Стары Замак у Менску, як і шмат іншых месцау на Беларусі, меу сваю легэндарную гісторыю. Старые людзі апавядаюць, што у дзяцінстве сваім не раз чулі апавяданьні аб нейкіх катастрофных здарэньнях, у рэзультаце каторых паустало возеро навакол Замковае гары (цяпер Нізкі і Рыбны Рынак); затым аб падземных ходах і льохах і таму падобнае. Вялікая шкода, што гэтые „байкі“ ня былі ніколі запісаны: цяпер, калі гэтых апаведачоу ужо няма, гэтые памяткі паэзіі мясцовага народу прапалі для нас назауседы.

Замковая гара у Менску павінна-бы быць ачышчана і, дзякуючы яе гістарычна-археальогічнаму значэньню, павінна быць выкарыстана пад будову новага замчышча для устаноу Беларускага Гаспадарства, прычым, археальогі і архітэктары павінны папрацоваць, як пры раскопках так і пры новай будове, каб асталася яна памяткай для будучых пакаленьняу.

Раман Суніца.

Беларускі саюз інжынэрау і тэхнікау з'організаваўся пры Беларускай Радзе.

Да выбарау у мястовую раду. Ад 18-га лістапада пачынаецца рассылка запрашэньні выбірацелям аб'яуцы на выбары у назначаны тэрмін.

Пачатак фактычных выбарау у мястовую раду—23-га лістапада.

Дадатачны перапіс насяленьня места будзе зроблены каля 1-га сьнежня.

Сталоука у Беларускім Доме для курсантау беларусазнаўства адчынена ад 13-га лістапада.

Плата за сьняданьне, абед і вячэру—7 рублеу.

Раздел сельска-гаспадарскіх машын паміж саюзамі Беларусі пачнецца у канцы сьнежня г.г. Машыны закуплены у Нямечыне агэнтамі Маскоускага Народнага Банку.

Саюз Коопэратывау беларускага краю мае цяпер каля 40 мільён у грошай. У яго складзе есьць да 1000 коопэратывау, з каторых 75% —сельскіе спажыўные таварыствы.

На чыгунцы. Як нам паведамляюць, прыняты строгіе меры дзеля атапліваньня вагонау у пасажырскіх цягніках. Машыністы паравозау будуць адтрымліваць прэміі за эканомію апала пры максымуме працы паравоза.

Цэнтральнае бюро прафсаюзных саюзау места Менска да гэтага часу ужо злучыло 10 прафсаюзных саюзау.

Многіе прафсаюзные саюзы вядуць сталую рэгістрацыю сваіх безработных. У некаторых саюзах большая палова члену зарэгістрованы у безработные. Саюзы не могуць матэрыяльна дапамагчы сваім членам.

Рэдактар-выдавец *Ядв. ЛУЦЭВІЧ.*

АБВЕСТКА.

Глауны Выбарчы Комітэт гэтым даводзіць да агульнага ведама, што на падставе § 18 Палажэньня аб выбарах да Часовай Мястовай Рады, сьпіскі выбаршчыкау ва усіх 5 участках ужо зачынены.

Старшыня Глаунаго Выбарчага Комітэту В. Янчэускі.

ГРУППА ИЗБИРАТЕЛЕЙ

устраивает

В воскресение 16-го ноября в 6 часов вечера в Рабочем Доме (Кафедральная пл. № 5, дом Ляховского).

Во вторник 18-го ноября в 6 часов вечера в Интимном Театре (Ново-Московская ул. зал „Париж").

В четверг 20-го ноября в 6 часов вечера в Белорусской Хатке (Конная площадь).

ПРЕДВЫБОРНЫЕ СОБРАНИЯ.

Ответственные лица: *Б. И. Беднаровіч. П. П. Кащенко. Н. К. Ярошевич. А. Ф. Ульянов.*

Друкарня Інвалідау, Менск.